

Stúdentaráð Háskóla Íslands

Umsögn Stúdentaráðs Háskóla Íslands vegna breytingar á reglum um fjárhagsaðstoð frá Reykjavíkurborg

18. janúar 2021

Stúdentaráð Háskóla Íslands hefur ítrekað kallað eftir því að stúdentum sé tryggður réttur til fjárhagsaðstoðar verði þeir án atvinnu og tekjutapi. Rík áhersla hefur því verið lögð á að það þurfi að breyta lagaumhverfinu þannig að stúdentar hafi aðgang að atvinnuleysistryggingasjóði til jafns við aðra vinnandi landsmenn. Stúdentaráð lítur svo á að það verkefni sé aðkallandi og að það sé á ábyrgð stjórnvalda, þannig skuli forðast að byrðin lendi á velferðapjónustu sveitarfélaganna, sem ekki eru ábyrgðaaðilar þessa máls.

Á sama tíma og ráðið krefur stjórnvöld um markvissar aðgerðir í þágu stúdenta til lengri tíma, vill ráðið hvetja velferðarsvið Reykjavíkurborgar til að huga að stúdentum við breytingar á reglum um fjárhagsaðstoð.

Breytingar á reglum um fjárhagsaðstoð

Í núverandi drögum er kveðið á um almenn skilyrði og rétt til fjárhagsaðstoðar en í 15. gr. í IV. kafla, um heimildir vegna sérstaka aðstæðna, er m.a. kveðið á um framfærslu í námi á framhaldsskólastigi. Það er hins vegar ekki minnst á framfærslu námsfólks á háskólastigi í reglum en það er ekki útilokað að stúdentar kjósi að leita réttar síns hjá sveitarfélaginu er þau mæta lokuðum dyrum á öðrum vettvöngum. Þá er mikilvægt að þeir stúdentar sem leita til Reykjavíkurborgar fái skýr og aðgengileg svör um sína réttarstöðu hjá sveitarfélaginu.

Stúdentar eru undanskildir atvinnuleysistryggingakerfinu þar sem eitt skilyrði þess að launamaður eigi rétt á atvinnuleysisbótum er að vera í virkri atvinnuleit skv. 14. gr. laga um atvinnuleysistryggingar nr. 54/2006, sem stúdentar teljast ekki vera því þeir stunda nám. Þá gildir einu hvort um er að ræða atvinnuleysi á meðan námi stendur eða námshléum. Það er hins vegar staðreynd að stúdentar leggja atvinnuleysistryggingasjóði lið með þeirra vinnuframlagi, en af launum þeirra rennur atvinnutryggingagjald til atvinnuleysistryggingasjóðs og Tryggingasjóðs sjálfstætt starfandi einstaklinga, [skv. 3. gr. laga um tryggingagjald nr. 113/1990](#). Það eitt og sér er næg ástæða til að ráðast í breytingar á atvinnuleysistryggingakerfinu. Þá má þess einnig geta að stúdentar áttu rétt til atvinnuleysisbóta í námshléum fram að 1. janúar 2010, þegar sá réttur var tekinn af þeim með [lögum nr. 134/2009 um breytingu á lögum nr. 54/2006, um atvinnuleysistryggingar, og lögum nr. 95/2000, um fæðingar- og foreldraorlof, með síðari breytingum](#).

Varðandi Menntasjóð námsmanna er ljóst að sjóðurinn er ekki að þjóna hlutverki sínu sem jöfnunartól hins opinbera. Fyrir utan að ekki allir stúdentar uppfylla skilyrði til að sækja um lán hjá sjóðnum eða kjósa að gera það ekki vegna bágra kjara og vinna í staðinn, þá er grunnframfærsla framfærslulána óásættanleg. Stúdent á námslánum neyðist til þess að vinna samhliða þar sem útgjöldin eru töluvert meiri en grunnframfærslan tryggir þeim. Í

Stúdentaráð Háskóla Íslands

ofanálág skerðist lánið ef stúdentar vinna umfram frítekjumarkið, sem í mörgum tilfellum er jafnvægisleikur sem stúdentinn tapar. Stúdent sem verður fyrir vinnutapi stendur þar með höllum fæti og skuli það henta viðkomandi yfir sumartímann þá getur hann ekki einu sinni reitt sig á grunnframfærsluna því Menntasjóðurinn lánar einungis fyrir níu mánuði ársins.

Aðstæður stúdenta eru afskaplega fjölbreyttar; sumir fórna námi fyrir vinnu til að verða við kröfum námslánakerfisins, aðrir þora ekki að taka áhættuna og stóla einungis á vinnu sína og enn fleiri falla á milli atvinnuleysistryggingakerfisins og námslánakerfisins. Stúdentum er nefnilega ekki heimilt að vera í meira en 12 einingum samhliða vinnu til þess að eiga rétt á atvinnuleysisbótum og verður jafnframt að standast 22 einingar til að geta fengið greidd námslán hjá Menntasjóði námsmanna.

Af þessu má ætla að stúdentan snúi sér að sveitarfélaginu sínu því aðrir valkostir eru fáir sem engir. Þá er nauðsynlegt að ráðstafanir séu til staðar og í þessu tilfelli raunar réttlætismál að fyrir liggi að þau eigi rétt á fjárhagsaðstoð.

Staða stúdenta á vinnumarkaði

Störf eru af skörnum skammti um þessar mundir en þau störf sem stúdentar sækja almennt í meðfram námi, í t.d. ferðapjónustunni og veitingageiranum, eru ekki lengur til staðar og virðist enn vera ófyrirsjáanlegt hvenær og hvort þau snúi aftur.

Fyrstu tölur úr sjöundu umferð [EUROSTUDENT VII](#) sýna að 72% íslenskra stúdenta vinna því annars hefðu þeir ekki efni á því að stunda nám. Íslenskir stúdentar skora hér hæst af þeim 26 þjóðum sem tóku þátt. Jafnframt sýna fyrstu tölur að 31% íslenskra stúdenta eigi í fjárhagslegum erfiðleikum og 25% telja að vinnan hafi áhrif á frammistöðu þeirra í námi. Hér ber að nefna að könnunin var lögð fyrir vorið 2019, fyrir kórónuveirufaraldurinn og því má draga þá ályktun að staða stúdenta hafi versnað síðan.

Húsnæðis- og mannvirkjastofnun hefur til viðbótar greint frá því að ungu fólki, á aldrinum 18-24 ára, fari fækkandi á leigumarkaði sem megi rekja til faraldursins en hlutfall þeirra sem búa í foreldrahúsum hefur aukist gríðarlega, eða úr 42% í 70% frá því í lok seinasta árs. Það er jafnframt bent á að atvinnuleysi meðal þessa aldurshóps hefur rúmlega tvöfaldast og fjöldi starfandi einstaklinga dregist saman um 14.5%. Til viðbótar eru rúm [46% atvinnulausra](#) ungt fólk, á aldrinum 18-34 ára, samkvæmt nýjustu atvinnuleysistöllum Vinnumálastofnunnar. Vert er að nefna að stúdentar eru ekki allir meðtaldir í þessum tölum þar sem þeir eru ekki á atvinnuleysissskrá, því þeir eiga ekki rétt á atvinnuleysisbótum. Gagnaöflun er ófullnægjandi af hálfu stjórnvalda.

Að lokum

Stúdentaráð undirstrikar að það sé nauðsynlegt að ráðast í breytingar á lögum um atvinnuleysistryggingar með tilliti til stúdenta, þannig að aðstæðurnar sem raungerðust í

Stúdentaráð Háskóla Íslands

mars 2020, þegar hundruðir stúdenta urðu atvinnulausir sökum samdráttar á vinnumarkaði, endurtaki sig ekki. Þá undirstrikar ráðið sömuleiðis að Reykjavíkurborg, eða önnur sveitarfélög, séu ekki ábyrgðaaðilar atvinnuleysistryggingakerfisins en óskar þó eftir því að tekið sé tillit til stúdenta í breytingum á reglum um fjárhagsaðstoð Reykjavíkurborgar.

Það er öruggt að segja að Stúdentaráð og Reykjavíkurborg séu sammála um að það þurfi yfirgripsmiklar aðgerðir á vegum ríkisins til að leiðrétta stöðu stúdenta á vinnumarkaði. Vegna þessa vill Stúdentaráð hvetja Reykjavíkurborg til að standa með stúdentum og taka undir atvinnuleysisbótakröfu Stúdentaráðs.

Fyrir hönd Stúdentaráðs Háskóla Íslands

Isabel Alejandra Díaz
Forseti Stúdentaráðs Háskóla Íslands